

MAKTABGACHA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARINI O'QITISHDA REFLEKSIV FAOLIYATNI MUSTAHKAMLASHNING INNOVATSION USULLARI

Dilshodbekova Maxliyo Isroiljon qizi

Andijon davlat pedagogika
instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarini pedagogik fanlarni o'qitish jarayonida talabalarning refleksiv faoliyatini rivojlantirish va mustahkamlashning innovatsion metodik yondashuvlari tahlil qilingan. Refleksiya talabani o'z o'quv faoliyatini baholash, xatolarini aniqlash va faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan muhim pedagogik jarayon sifatida ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqotda interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar, elektron portfoliolar va zamonaviy texnologiyalar yordamida refleksiv ko'nikmalarni mustahkamlashning samarali yo'llari tahlil qilingan. Maqola natijalari ta'lim jarayonida talabalarning mustaqil fikrlashini, tahliliy va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: refleksiv faoliyat, innovatsion pedagogik usullar, interfaol ta'lim, tahliliy fikrlash, elektron portfoliolar, metodik yondashuv.

Аннотация: В статье анализируются инновационные методические подходы к развитию и укреплению рефлексивной деятельности студентов в процессе преподавания педагогических дисциплин. Рефлексия представлена как важный педагогический процесс, направленный на оценку собственной учебной деятельности, выявление ошибок и совершенствование действий. В исследовании рассматриваются интерактивные методы, проблемные ситуации, электронные портфолио и современные технологии как эффективные средства формирования рефлексивных навыков. Результаты статьи способствуют развитию самостоятельного мышления, аналитических и творческих навыков студентов.

Ключевые слова: рефлексивная деятельность, инновационные педагогические методы, интерактивное обучение, аналитическое мышление, электронные портфолио, методический подход.

Annotation: The article analyzes innovative methodological approaches to developing and strengthening students' reflective activities in the process of teaching pedagogical subjects. Reflection is presented as an important pedagogical process aimed at evaluating one's learning activities, identifying mistakes, and improving performance. The study examines interactive methods, problem-based tasks, electronic portfolios, and modern technologies as effective tools for enhancing reflective skills. The findings contribute to developing students' independent thinking, analytical, and creative abilities.

Keywords: reflective activity, innovative pedagogical methods, interactive learning, analytical thinking, electronic portfolios, methodological approach.

Refleksiv ko'nikmalarga ega bo'lgan talaba nafaqat darsda faol ishtirok etadi, balki o'z o'rganish jarayonini ongli boshqaradi, mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va ijodiy yondashuvni shakllantiradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar talabani faolligi, mustaqil fikrlashi va o'zini anglash qobiliyatini rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi. Shu nuqtai nazardan, refleksiv faoliyatni mustahkamlash o'qituvchi va talaba o'rtasidagi samarali muloqot, interfaol mashg'ulotlar va innovatsion metodlardan foydalanishni talab qiladi. Interfaol metodlar talabani o'z bilimini qayta ko'rib chiqishi, xatolarini aniqlashi va faoliyatini takomillashtirish imkonini beradi. Masalan, dars

yakunida o'tkaziladigan refleksiv savol-javoblar talabalarning tahliliy fikrlashini faollashtiradi va ularni o'z xulosalarini mustaqil chiqarishga o'rgatadi.

Innovatsion yondashuvlarning samarali usullaridan biri elektron portfoliolar va onlayn platformalardan foydalanishdir. Bu vositalar maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarga o'z faoliyatini qayta ko'rib chiqish, natijalarni tahlil qilish va o'zini baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, talaba o'quv jarayonini boshqarish, yangi bilimlarni integratsiyalash va amaliy mashg'ulotlarda refleksiv yondashuvni qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi[1]. Muammoli vaziyatlar, guruh ishlari va rolli o'yinlar esa talabaning refleksiv fikrlashini yanada mustahkamlaydi, ularni amaliy va ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirishga rag'batlantiradi. Pedagogik fanlarni o'qitishda refleksiv yondashuvni tatbiq etish talabaning shaxsiy rivojlanishiga, kasbiy kompetensiyasini oshirishga va ta'lim jarayonining samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu bois, pedagoglar interfaol o'qitish usullarini qo'llash, talabalarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantirish hamda zamonaviy axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga integratsiyalash orqali samarali natijalarga erishadilar.

Pedagogik fanlarni o'qitish jarayonida talabalarning refleksiv ko'nikmalar rivojlantirish jarayonlari biz taklif etayotgan tizimning asosiy komponentlaridan biri bo'lib, mazkur jarayonni takomillashtirishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlar jarayonlarining natijaviyligi aniqlanib, ilg'or pedagogik tajribalar va zamonaviy o'qitish vositalari, eng qulay va samarali hisoblangan metodlar va yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish hamda talabalarning ta'lim olish va o'z sohasini organishga moyilligi, qiziqishlari, ehtiyojlari va imkoniyatlarini inobatga olgan holda belgilangan vazifalarni tahlil qilish va takomillashtirish jarayonida qayta aloqa ta'minlanishi zarur [2].

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarda refleksiv faoliyatni rivojlantirish va mustahkamlash zamonaviy pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biridir. Refleksiya talabaning o'z harakatlarini, qarorlarini va o'quv faoliyati natijalarini tanqidiy baholash, xatolarini aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan ongli pedagogik jarayon sifatida qaraladi. Shu nuqtai nazardan, pedagogik fanlarni o'qitishda refleksiv yondashuv talabaning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Refleksiv ko'nikmalarga ega bo'lgan talaba nafaqat darsda faol ishtirok etadi, balki o'z o'rganish jarayonini ongli boshqaradi, mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va ijodiy yondashuvni shakllantiradi. Refleksiv faoliyatni shakllantirishning pedagogik mohiyati shundaki, talaba o'zini o'quv jarayonining faqat qabul qiluvchi emas, balki faol sub'ekti sifatida qabul qiladi. Bu jarayon talabaning o'z bilimlarini qayta ko'rib chiqish, xatolarini aniqlash va ularni tuzatish orqali faoliyatini takomillashtirishga imkon beradi. Shu bilan birga, refleksiv yondashuv talabalarda tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni mustaqil hal etish qobiliyatini shakllantiradi, bu esa ularning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning asosiy omili hisoblanadi [3].

Pedagogik fanlarni o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish refleksiv ko'nikmalarni mustahkamlashning samarali usullaridan biridir. Dars yakunida o'tkaziladigan refleksiv savol-javob mashg'ulotlari talabalarga o'z o'rganganlarini tahlil qilish, xatolarini aniqlash va kelgusi o'rganish strategiyasini belgilash imkonini beradi. Shu bilan birga, "fikrlar kundaligi" yoki o'quv portfoliolar talabalarning o'z o'quv faoliyatini qayta ko'rib chiqish, natijalarni tahlil qilish va o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu metodlar talabalarning o'z faoliyatiga tanqidiy nazar bilan qarashini rag'batlantiradi va ularni mustaqil xulosalar chiqarishga o'rgatadi.

Muammoli vaziyatlardan foydalanish ham refleksiv faoliyatni rivojlantirishda samarali hisoblanadi. Talabalarga real yoki shartli pedagogik muammolar berilib, ularni hal etish jarayonida refleksiv fikrlash faollashadi. Masalan, pedagogik fanlarni o'qitishda dars jarayonida yuzaga kelgan muammoni tahlil qilish va yechim topish talaba tomonidan amalga oshiriladi. Shu tarzda talaba nafaqat nazariy bilimlarini mustahkamlaydi, balki ularni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmasini

rivojlantiradi. Interfaol muhokamalar, guruh ishlari va rolli o'yinlar ham refleksiv faoliyatni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Talaba o'z fikrini boshqalar bilan solishtiradi, bahslashadi, tahliliy xulosalar chiqaradi va natijada amaliy ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Bu jarayonda o'qituvchi faqat boshqaruvchi emas, balki rag'batlantiruvchi va yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi sifatida ishtirok etadi. Zamonaviy axborot texnologiyalari pedagogik fanlarni o'qitishda refleksiv faoliyatni rivojlantirishning yana bir samarali vositasi hisoblanadi. Elektron portfoliolar, onlayn platformalar va virtual muhokama maydonlari talabalarga o'z faoliyatini qayta ko'rib chiqish, natijalarni tahlil qilish va takomillashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, talaba o'quv jarayonini boshqarish, yangi bilimlarni integratsiyalash va amaliy mashg'ulotlarda refleksiv yondashuvni qo'llash qobiliyatini rivojlantiradi [4].

Pedagogik fanlarni o'qitishda refleksiv yondashuv ayniqsa ahamiyatli, chunki kelajakdagi o'qituvchilar o'z faoliyatini tahlil qilishi, pedagogik muammolarga refleksiv yondashishi va metodikani takomillashtirish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak. Refleksiv kompetensiya shakllangan talaba nafaqat bilim egasi, balki faol, ijodiy va tahliliy fikrlash qobiliyatiga ega shaxs sifatida ta'lim jarayonida ishtirok etadi. Refleksiv yondashuv talabalarda shaxsiy rivojlanish, kasbiy malaka, mas'uliyat va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bois, pedagogik fanlarni o'qitishda interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, talabalarning motivatsiyasini kuchaytirish va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi [5].

Refleksiv ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha ko'plab tadqiqot ishlarida olimlar pedagogik fanlarni o'qitish jarayonida talabalarning refleksiv faoliyatining konseptual tizimini yaratmasdan, faqat shaxsiy metodlarni yoki uning rivojlanish shartlarini taqdim etadilar. Biroq, oliy ta'lim muassasadagi ta'lim jarayoni, talabalarni o'qishini birinchi kursidan (bosqich) boshlab refleksiv ko'nikmalarni tizimli va ongli ravishda rivojlanishini tashkil etishi kerak. Pedagogik fanlarni o'qitish jarayonida talabalarning refleksiv ko'nikmalarni, shakllangan refleksiv faoliyat orqali maqsadli ravishda rivojlantirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik fanlarni o'qitishda refleksiv faoliyatni mustahkamlashning innovatsion usullari talabaning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, ularning mustaqil fikrlash, tahliliy va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ta'lim jarayonining sifatini oshirishga yordam beradi. Shu bois, pedagogik jarayonda refleksiv yondashuvni tatbiq etish har bir o'qituvchi uchun dolzarb va zarur masala hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanov R. Ta'lim jarayonida talabalarda refleksiya ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi. Samarqand: SamDU ilmiy axborotlari. 2020-yil.
2. Abdullayeva M. Pedagogik faoliyatda refleksiv yondashuvning ahamiyati. Toshkent.-2021. O'zMU nashriyoti.
3. Azizodjaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma. : Toshkent: TGPU, 2003. : 174 b.
4. Valiyeva F.R. Ensuring continuity in the training of future professionals in the education system.// European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences/ Volume 7 Number 6, 2019. ISSN 2056-5852
5. Abdullayeva N.Sh. Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining menejerlik ko'nikmasini shakllantirishga zamonaviy yondashuvlar// Mug'allim ham yzliksiz bilimlendirio'» № 1/1 Nökis — 2025 B 360-368